

Însemnările în plenul Consiliului Național al Partidului Comunist Român
în cadrul sesiunii de lucru a Consiliului Național al Partidului Comunist Român
**AFFIRMAREA PLENARĂ A DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR
CETĂȚENESTI ÎN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNĂ**

Nae Androne
Alexandru Bolintineanu

Concepția Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, asupra drepturilor omului se inscrie ca una din numeroasele și inestimabilele contribuții ale gândirii revoluționare românești la elucidarea aspectelor majore ale acestei problematici, a cerințelor fundamentale de ordin intern și internațional ce trebuie satisfăcute pentru a se putea asigura realizarea unor drepturi reale, efective și egale pentru toți membrii societății.

Expunerile secretarului general al partidului au scos în evidență, nu o dată, semnificația autentică a problemelor dreptului omului în viața contemporană, direcțiile prioritare de acțiune a opiniei publice, a tuturor popoarelor pentru afirmarea plenară a personalității umane în lume, combătindu-se abordările unilaterală și tendențioase pe care unele cercuri străine continuă să le folosească în scopuri propagandistice, de amestec în treburile interne ale altor țări, precum și încercările de a deplasa dezbaterea acestor probleme spre aspecte minore, periferice.

Partidul și statul nostru tratează problema dreptului omului de pe pozițiile materialismului dialectic și istoric, într-o concepție științifică, profund revoluționară. Omul trăiește în societate, este membrul unei națiuni, cetățeanul unui stat. În consecință, întinderea drepturilor și libertăților ce i se recunosc, măsura realizării lor depind de condițiile concrete economico-sociale, de sistemul politic specific societății în care se realizează. De parte de a constitui o categorie abstractă de drepturi conferite omului oricând și oriunde, drepturile și libertățile acestuia au, prin urmare, un conținut istoric concret, determinat de natura și trăsăturile esențiale ale contextului lor economic, social și politic.

Acest fapt este confirmat de întreaga evoluție a drepturilor și libertăților omului, de însuși conceptul acestor drepturi și libertăți, a cărui semnificație și conținut sunt indisolubil legate de natura societății în care ele se realizează, de ideologia și politica claselor care le promovează. În România socialistă, Constituția și legile care privesc drepturile și libertățile omului, ca și sistemul exercitării lor efective, dau expresie condițiilor proprii societății noastre, unde suprimarea tuturor formelor exploatarii omului de către om, ca și unitatea de interes individ

și societate, constituie garanțiile cele mai sigure ale drepturilor și libertăților cetățenești.

Dimpotrivă, în țările cu orinduire bazată pe exploatare, multe din drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt proclamate formal, făcând obiectul unor susținute revendicări, în primul rînd ale clasei muncitoare. Evident că adevărata democrație și adevărul umanism nu sunt compatibile cu perpetuarea exploatarii omului de către om, cu menținerea gravelor inegalități economice, sociale și politice ale capitalismului, cu discriminarea națională, socială și rasială. De asemenea, nu se poate vorbi de o democrație reală, de libertate, de asigurarea drepturilor fundamentale ale omului într-o societate care nu asigură unor milioane de oameni posibilitatea primordială de a-și ciștiga existența prin muncă, care împiedică clasele ce muncesc și produc bunurile materiale și spirituale să participe la conducerea societății, la luarea deciziilor ce privesc propria lor existență, propriul lor viitor.

Tocmai de aceea, în concepția românească, „...datoria forțelor revoluționare în problema drepturilor omului este aceea de a acționa cu toată energia pentru soluționarea în fapt a cerințelor fundamentale ale maselor muncitoare, pentru lichidarea oricărei exploatarii a omului de către om, pentru manifestarea liberă în sfera creației materiale și spirituale a tuturor cetățenilor și participarea lor neîngrădită la conducerea efectivă a societății”¹.

Respectul drepturilor omului implică, ca o condiție esențială, recunoașterea egalității în drepturi a popoarelor și a dreptului lor de a-și hotărî singure soarta. Partidul și statul nostru au militat și militează cu fermitate pentru lichidarea definitivă și totală a colonialismului și neo-colonialismului, împotriva oricărora forme de asuprare, amenințare sau presiuni asupra altor națiuni, împotriva politicilor rasiste și de apartheid, văzind în aceasta o cerință primordială pentru asigurarea dreptului legitim al tuturor statelor și națiunilor la existență, suveranitate și independentă, egalitate în drepturi, fără de care nu pot fi concepute promovarea și afirmarea respectului universal al drepturilor și libertăților indivizilor care compun aceste entități².

Prin însăși natura lor, problemele drepturilor omului pot fi soluționate numai de fiecare stat, de fiecare popor. Statele și națiunile sunt și rămîn cadrul firesc în care se pot realiza drepturile și libertățile individuilor. În consecință, colaborarea internațională în domeniul umanitar nu-și poate propune să se substitue statelor, națiunilor, ea fiind supusă acelorași principii ale dreptului internațional ca și celealte domenii ale colaborării dintre state. Numai desfășurarea colaborării și în acest domeniu, cu strictă respectare a independenței și suveranității naționale, a neamestecului în treburile interne ale altor state, în cadrul legalității internaționale contemporane, corespunde rolului și scopurilor cooperării pe plan umanitar, legilor obiective de dezvoltare a lumii contemporane³.

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății sociale multilateral dezvoltate*, vol. 16, București, Edit. politică, 1979, p. 543.

² Idem, *Raport la cel de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Edit. politică, 1979, p. 113.

³ Idem, *România pe drumul construirii societății sociale multilateral dezvoltate*, vol. 16, București, Edit. politică, 1979, p. 54.

În același timp, afirmarea deplină și respectarea universală a drepturilor omului nu pot fi realizate fără soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane, care au implicații directe asupra condiției umane. Într-un spirit de largă viziune umanistă, România a relevat, în repetate rinduri, în cadrul O.N.U. și altor reuniuni, necesitatea concentrării eforturilor comunității internaționale spre inițierea de acțiuni și măsuri concrete pentru eradicarea foamei, maladiilor și analfabetismului, pentru lichidarea șomajului, a condițiilor precare de existență, a obstacolelor care stau în calea accesului tuturor popoarelor și indivizilor la binefacerile civilizației contemporane, pentru îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai materiale și spirituale care să asigure dreptul sacru al fiecărui om la existență, la un nivel de viață corespunzător⁴. În concepția românească, promovarea și asigurarea respectului universal al drepturilor omului reclamă, de asemenea, lichidarea unor fenomene negative care dăunează profund exercitării reale a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, printre care, pe prim plan, se înscriu actuala ordine internațională inechitabilă, menținerea subdezvoltării și a gravelor discrepanțe economice între state, politica de împărțire a lumii în sfere de influență, cursa înarmărilor, agresiunea și amenințările împotriva suveranității naționale.

Contribuțiile de deosebită valoare teoretică și practică ale secretarului general al partidului cu privire la conceptul noii ordini internaționale, ca și la strategia realizării sale, se bucură de unanime aprecieri pe plan internațional⁵, scoțind în evidență în mod pregnant și dimensiunea umană a acestei ordini, finalitatea ei de a asigura, în unitatea lor indisolubilă, afirmarea liberă, plenară, a națiunilor și oamenilor. Instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale promovând egalitatea, echitatea, justiția și pacea, favorizând progresul și bunăstarea tuturor popoarelor, în primul rînd ale celor din țările în curs de dezvoltare, prezintă o semnificație cardinală pentru îmbunătățirea condiției omului în întreaga lume, pentru afirmarea plenară a personalității lui.

Înaltul simț de răspundere pentru destinele popoarelor, pentru asigurarea reală și efectivă a drepturilor fundamentale ale tuturor oamenilor se manifestă, de asemenea, în acțiunile perseverente ale partidului și statului nostru pentru pace, destindere, pentru soluționarea pe cale politică, prin negocieri, a tuturor problemelor litigioase dintre state, evitarea de acțiuni care să ducă la încordare, la înrăutățirea vieții internaționale, pentru încetarea cursei periculoase a înarmărilor, reducerea cheltuielilor militare și dezarmare. Tara noastră, care se manifestă ca un factor deosebit de activ în lupta pentru înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a celei nucleare, a prezentat în cadrul O.N.U. și altor foruri internaționale un amplu program privind realizarea acestui deziderat vital al omenirii, cuprinsind totodată o serie de măsuri concrete, cu aplicabilitate imediată, de natură să genereze reducerea cursei înarmărilor și cheltuielilor militare, să stimuleze încrederea și îmbunătățirea clima-

⁴ Contribuții ale României la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane, București, Edit. politică, 1975, p. 7 și urm.

⁵ A se vedea, de exemplu, mesajele și ceremonia cu ocazia înmînării președintelui Nicolae Ceaușescu a medaliei de aur de către Institutul pentru problemele unei noi ordini economice internaționale din Paris, „Scîntea”, nr. 11669, din 28 februarie 1980.

tului internațional, să favorizeze destinderea și pacea în lume. Sunt bine cunoscute, de exemplu, inițiativele României cu privire la studierea de către O.N.U. a „Consecințelor economice și sociale ale cursei înarmărilor și ale cheltuielilor militare”, propunerile sale privind „înghețarea” și reducerea treptată a cheltuielilor militare, a efectivelor armate și armamentelor tuturor statelor, care au avut un puternic ecou în rândurile opiniei publice mondiale.

Această poziție principală și realistă a fost, din nou, puternic reliefată de către tovarășul Nicolae Ceaușescu în discursul solemn rostit la începutul acestui an, cu prilejul realegerii sale în funcția supremă de președinte al Republicii Socialiste România: „Trebuie să se înțeleagă faptul că primul drept al omului este acela de a trăi în pace și liniște. Dacă vorbim de drepturile omului, să facem astfel încât să se renunțe la armamentul nuclear de distrugere a omului, la armele de distrugere în masă. Să se respecte drepturile omului la viață, drepturile popoarelor la independentă și pace”⁶. Acest imperativ fundamental impune în prezent mai mult ca oricând, potrivit concepției României, mobilizarea amplă și activă a celor mai largi forțe politice și sociale, a întregii opinii publice, guvernelor și conducerilor de state, pentru infăptuirea dezarmării, pentru consolidarea cursului destinderii, asigurarea securității și păcii pe continentul european și în întreaga lume, pentru ca resursele de care dispune omenirea să fie îndreptate nu spre distrugere, ci spre binele omului, pentru o viață liberă și demnă a tuturor popoarelor.

Toate aceste coordonate dă expresie concepției revoluționare, științifice și profund umaniste pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, partidul și statul nostru o promovează cu consecvență și fermitate în domeniul drepturilor omului, finaltei responsabilități cu care acționează țara noastră pentru deplina afirmare a națiunilor și a personalității umane, pentru promovarea unuiumanism nou în viața internațională, în contextul condițiilor lumii contemporane⁷.

2. Orinduirea socialistă — sursă de afirmare a caracterului autentic al drepturilor și libertăților cetățenești în Republica Socialistă România

Caracteristica esențială a instituției drepturilor și libertăților cetățenești în România socialistă o constituie faptul că sursa acestor drepturi și libertăți se găsește în însăși esența orinduirii noastre, în socializarea mijloacelor de producție și desființarea exploatației omului de către om, în democratismul organizării de stat, în care puterea aparține integral și efectiv poporului.

⁶ Discursul solemn al președintelui Nicolae Ceaușescu în ședința Marii Adunări Naționale din 28 martie 1980, „Scînteia” nr. 11696 din 29 martie 1980.

⁷ A se vedea: I. Ceterchi, N. Androne, *Realele coordonate ale cooperării internaționale pentru promovarea drepturilor omului*, în „Era socialistă”, nr. 17, 1978, p. 13 și u.; N. Prisca, *Drepturile și trădatorile fundamentale ale cetățenilor în Republica Socialistă România*, București, Edit. științifică și enciclopedică, 1978; L. Lörincz, V. Duculescu, *Democrație și legalitate. Drepturile omului în sistemul nostru socialist*, în *Sistemul politic al Republicii Socialistă România*, București, Edit. politică, 1979, p. 150—170.

Întreaga dezvoltare economică, socială și politică, toate elementele făuririi societății sociale multilateral dezvoltate au ca finalitate omul, ridicarea continuă a nivelului material și spiritual al vieții sale. În centrul politicii generale a partidului și statului de edificare a societății sociale multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism se află permanent omul — factorul esențial al întregii dezvoltări economico-sociale —, satisfacerea plenară a cerințelor sale de viață în continuă creștere și diversificare, afirmarea neîngădăită a personalității umane⁸.

Unitatea indestructibilă, organică, dintre socialism și democrație conferă afirmării și dezvoltării drepturilor și libertăților democratice caracterul unei legități obiective, proprii construcției sociale și comuniste. Deținerea și exercitarea efectivă de către întregul popor a puterii economice și politice, faptul că făurirea noii societăți se realizează în mod conștient de către popor și pentru popor constituie premisele fundamentale pentru asigurarea unui conținut real al drepturilor și libertăților cetățenești. Sfera de afirmare și infăptuire a drepturilor și libertăților cetățenești se extinde tot mai mult pe măsura evoluției continue a societății noastre, a realizărilor din diferite etape ale făuririi societății sociale multilateral dezvoltate, în cursul cărora se creează noi premise materiale și spirituale pentru afirmarea tot mai puternică a acestor drepturi și libertăți, pe baza creșterii continue a nivelului de trai, a gradului de pregătire și competență a oamenilor muncii, a lărgirii orizontului lor de cunoaștere și cultură.

Dezvăluind caracterul de clasă al campaniei ideologiei burgheze pe tema democrației și a drepturilor omului, care are ca scop negarea bazei social-economice a acestor drepturi, secretarul general al partidului a reliefat cu toată claritatea adevărătură umanism al societății noastre care decurge tocmai din superioritatea realităților sale economice și sociale. „...socialismul — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — soluționează într-un mod incomparabil superior față de capitalism problemele fundamentale ale maselor. Am în vedere lichidarea exploatarii omului de către om, infăptuirea egalității economice și sociale, asigurarea dreptului la muncă, la învățătură pentru toți oamenii muncii, fără deosebire de sex, naționalitate sau rasă, posibilitatea participării active la viața publică, la conducerea societății. Soluționarea acestor drepturi și libertăți fundamentale ale maselor muncitoare constituie în România o cucerire istorică a socialismului și vom face totul ca societatea pe care o edificăm să ofere permanent un înalt exemplu de grijă față de om, de adevărărat umanism revoluționar”⁹.

3. Egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor

Una din trăsăturile fundamentale ale construcției sociale din țara noastră o constituie egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor. Constituția garantează egalitatea deplină a cetățenilor, fără deosebire

⁸ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății sociale multilateral dezvoltate*, vol. 14, București, Edit. politică, 1977, p. 381.

⁹ Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 17, 1979, p. 314.

de naționalitate, rasă, sex sau religie, în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale (art. 17). Temeiul egalității depline în drepturi îl constituie desființarea proprietății privat-capitaliste asupra mijloacelor de producție și făurirea economiei socialiste unitare, bazată pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, în cadrul căreia oamenii muncii sint în același timp producătorii, proprietarii și beneficiarii bunurilor pe care le creează, generalizarea relațiilor sociale de colaborare și ajutor reciproc între oameni.

Deplina egalitate în drepturi a cetățenilor de diferite naționalități (maghiari, germani, sirbi etc.) și-a găsit concretizare, în primul rînd, în posibilitatea de a beneficia în egală măsură de roadele dezvoltării economice a țării. Politica statului nostru de dezvoltare rapidă și armănoasă a tuturor județelor și localităților¹⁰, dezvoltarea industriei, agriculturii și celoralte ramuri economice în județele și localitățile unde locuiesc oamenii ai muncii aparținând naționalităților conlocuitoare — ceea ce înseamnă pentru unele județe un ritm de creștere în actualul cincinal de 4—5 ori — asigură condițiile materiale de înfăptuire a egalității și echității sociale pentru toți cetățenii patriei.

Egalitatea pe plan economic își are corespondent și pe planul vieții politice. Oamenii muncii aparținând naționalităților conlocuitoare sunt reprezentați în toate organele de stat, în organele de conducere ale ministerelor, celoralte organe centrale ale administrației de stat, în organele justiției și procuraturii, în consiliile populare și comitetele executive ale acestora, în conducerea unităților sociale economice, social-culturale, de învățămînt, cercetare științifică. De asemenea, naționalitățile conlocuitoare sunt reprezentate în organele de conducere, la toate nivelurile, ale partidului, sindicatelor, organizațiilor de tineret, femei, Frontului Democratiei și Unității Socialiste și ale celoralte organizații de masă și obștești. Consiliile oamenilor muncii aparținând diferitelor naționalități fac parte din Frontul Democratiei și Unității Socialiste și joacă un rol important ca foruri democratice ce oferă cadrul corespunzător dezbatării problemelor specifice ale naționalităților respective, precum și a celor de ordin general cu privire la dezvoltarea societății, creșterea bunăstării și fericirii întregului nostru popor. Aceleași condiții de afirmare deplină și de egalitate în drepturi se asigură și în domeniul învățămîntului, culturii, artei, presei etc.¹¹.

Principiul deplinei egalități în drepturi a femeii cu bărbatul este garantat prin Constituție (art. 23) și alte dispoziții legislative¹², fiind transpus în practică prin eficiente măsuri economice, sociale și politice.

Femeile se afirmă ca o forță remarcabilă a noii societăți, aducind o contribuție de prim ordin în procesul construcției sociale, în producția materială și creația spirituală. Ele îndeplinesc sarcini de conducere în organele de stat și obștești, în unitățile economice și sociale. Sta-

¹⁰ A se vedea, de exemplu, *Programul-directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1981—1985*, adoptat la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.

¹¹ A se vedea *Plenarele consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană din Republica Socialistă România, 13—14 martie 1978*, București, Edit. politică, 1978.

¹² De exemplu, Codul familiei (art. 1, 25, 26), Codul muncii (art. 2, 14).

tul nostru urmărește cu fermitate promovarea femeilor în diferite funcții, astfel încit contribuția pe care o aduc la edificarea societății sociale să reflecte atât capacitatea și talentul lor, cît și ponderea pe care o reprezintă în numărul total al populației¹³.

4. Participarea cetățenilor la conducere

Participarea la conducerea treburilor de stat și obștești, a întregii vieți economice, sociale și politice, se manifestă ca un alt element fundamental al sistemului drepturilor și libertăților cetățenești în Republica Socialistă România, ca o premisă și rezultat al înfăptuirii lor efective. Ea se realizează în modul cel mai larg cu putință prin îmbinarea democrației reprezentative — exercitarea puterii prin Marele Adunare Națională și consiliile populare — cu democrația directă, prin perfecționarea și îmbogățirea continuă a formelor de participare a cetățenilor la conducere, la adoptarea deciziilor atât la nivelul național, cît și al unităților administrativ-teritoriale și al unităților socialiste, la elaborarea legilor și altor acte normative, la statornicirea politicii interne și externe.

În cadrul autoconducerii și autogestiunii oamenilor muncii, se dezvoltă modalitățile de participare directă a cetățenilor în organele de conducere colectivă de pe toate treptele de organizare din întreprinderi și cooperative agricole de producție, din centrale industriale, din minister și celealte organe centrale. Asemenea forme de participare a oamenilor muncii la conducerea și gestiunea unităților și-au găsit expresie, pe un plan superior de concepție și reglementare, în noua lege privitoare la organizarea și conducerea unităților sociale de stat¹⁴, care le consacră în cadrul instituțional determinat de măsurile de perfecționare a conducerii și planificării întregii economii naționale, pe baza noului mecanism economico-financiar¹⁵.

Instituționalizarea adunărilor generale ale oamenilor muncii, organizarea de consilii ale oamenilor muncii la toate întreprinderile și la celelalte unități sociale de stat, acordarea de atribuții sporite tuturor acestor organe de conducere colectivă, lărgirea competențelor lor, creează cadrul organizatoric de participare efectivă a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor, la conducerea nemijlocită a unităților, de manifestare deplină a democrației sociale și de exercitare a autoconducerii muncitoarești. În agricultură funcționează, de asemenea, consiliile de conducere ale cooperativelor agricole, precum și adunări generale ale țăranilor cooperatori care au sarcini

¹³ Din totalul membrilor C.C. al P.C.R. și Comisiile de revizie aleși de Congresul al XII-lea al partidului, 101 sunt femei; din cei 369 deputați în M.A.N., 122 sunt femei, iar dintre deputații consiliilor populare aleși în 1980, 35—45% sunt femei; din 537 membri ai Consiliului Național al F.D.U.S., 214 sunt femei; peste 15 000 femei fac parte din consiliile oamenilor muncii.

¹⁴ Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților sociale de stat (B. Of. nr. 56, din 12 iulie 1978).

¹⁵ A se vedea, Hotărârea C.C. al P.C.R. cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare (B. Of. nr. 28, din 7 aprilie 1978).

și drepturi asemănătoare cu cele prevăzute pentru unitățile sociale de stat¹⁶.

Au fost instituționalizate noi forumuri naționale de conducere democratică, cum sunt Congresul consiliilor oamenilor muncii din industrie, construcții și transporturi¹⁷, Congresul țărănimii¹⁸, Congresul consiliilor populare județene și conferințele pe țară ale președinților consiliilor populare¹⁹, Congresul educației politice și culturii socialiste, care asigură participarea largă pe plan național a maselor de oameni ai muncii la dezbaterea și adoptarea celor mai importante hotărîri privind dezvoltarea economico-socială a țării. Totodată, s-au creat noi organe democratice cu caracter permanent, cum sunt Consiliul Național al Oamenilor Muncii, Consiliul Național al Agriculturii, Camera legislativă a consiliilor populare²⁰.

Elocventă pentru manifestarea inițiativei maselor, participării lor la conducere, este și organizarea dezbaterei publice a celor mai importante proiecte de legi și alte măsuri ce urmează să fie, apoi, adoptate de organele competente și care interesează bunul mers al activității economice, politice și social-culturale.

Un întreg ansamblu de măsuri și instituții asigură, în acest mod, dreptul cetățenilor de participare la conducere. În România socialistă există astăzi un cadru organizatoric corespunzător pentru unirea eforturilor întregului popor, un sistem complex de conducere a țării de către poporul însuși, noi forme democratice fără egal, superioare oricărei democrații din țările unde există clase antagoniste²¹.

5. Drepturile social-economice și politice

Cadrul de față ne permite să evocăm numai unele din cele mai importante drepturi social-economice și politice, care își găsesc o continuă dezvoltare și afirmare în Republica Socialistă România.

Pivotul drepturilor social-economice este *dreptul la mună*, garantat prin art. 18 din Constituție. Acest drept a putut fi proclamat ca un drept fundamental și asigurat pe deplin în fapt, ca urmare a infăptuirii politicii de dezvoltare a forțelor de producție și perfecționare continuă a relațiilor sociale de producție, a industrializării și transformării sociale a agriculturii, pe baza celor mai noi cuceriri ale revoluției științifice și tehnice contemporane. În cei 35 ani de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, producția industrială

¹⁶ Decretul 346/1977 privind aprobarea statutelor organizațiilor cooperatiste din agricultură (B. Of. nr. 105, din 4 octombrie 1977).

¹⁷ Legea nr. 30/1977 privind Congresul consiliilor oamenilor muncii și Consiliul Național al Oamenilor Muncii din industrie, construcții și transporturi (B. Of. 112 din 28 octombrie 1977).

¹⁸ Legea nr. 31/1977 privind Congresul consiliilor de conducere ale unităților agricole sociale, al întregii țărănimii și Consiliul Național al Agriculturii (B. Of. nr. 112, din 28 octombrie 1977).

¹⁹ Legea nr. 5/1975 privind congresul, Camera legislativă și conferințele consiliilor populare (modificată și completată prin Legea nr. 3/1976 — B. Of. nr. 36, din 24 aprilie 1976).

²⁰ A se vedea Legea nr. 3/1976, Legea nr. 30/1977, Legea nr. 31/1977.

²¹ Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 12, București, Edit. politică, 1976, p. 414.

a crescut de 42 ori, iar producția agricolă de circa 3,5 ori. În perioada 1950—1978, venitul național a sporit de 13 ori, într-un ritm anual de 9,7%, ceea ce situează România pe unul din primele locuri în lume în ce privește dinamica dezvoltării sociale.²²

Dreptul la muncă își găsește ample garanții în activitatea statului pentru pregătirea și repartizarea forței de muncă, asigurarea, creșterea și diversificarea locurilor de muncă²³, posibilitatea de a desfășura o activitate potrivit aptitudinilor, pregătirii și aspirațiilor fiecărui, în funcție de nevoile întregii societăți. Totodată s-a perfecționat sistemul de retribuire printr-o serie de măsuri consfințite pe cale legislativă²⁴. Prin participarea personalului la beneficiile întreprinderii unde își desfășoară activitatea, ea și prin constituirea fondului de acțiuni sociale la dispoziția întreprinderii²⁵, în cadrul programului de ridicare a nivelului de trai al oamenilor muncii, s-au imprimat noi dimensiuni retribuirii muncii. Strîns legate de dreptul la muncă sunt *dreptul la odihnă și dreptul la asigurarea materială de bătrînețe, boală sau incapacitate de muncă*, pentru realizarea cărora statul asigură o serie de măsuri importante în folosul celor ce muncesc. Astfel, dreptul la asigurări sociale se realizează tot mai cuprinzător prin sporirea fondului de pensii din cadrul asigurărilor sociale de stat²⁶, prin îmbunătățirea sistemului acestor pensii²⁷ și al pensiilor membrilor cooperativelor agricole de producție²⁸, ca și prin reglementarea, pentru prima oară, a pensiilor țăranilor cu gospodărie individuală din zonele necooperativizate²⁹.

Dreptul la învățătură a cunoscut în practica statului nostru multiple forme de extindere și perfecționare, fiind asigurat prin accesul liber și egal al fiecărui cetățean la toate gradele și formele de învățămînt, în raport cu nevoile dezvoltării economico-sociale a țării și cu dorința și aptitudinile sale, prin gratuitatea întregului învățămînt, prin sprijinirea materială (prin burse și alte mijloace a elevilor și studenților), prin generalizarea învățămîntului obligatoriu de zece ani, prin acordarea gratuită de manuale școlare pentru învățămîntul primar, gimnazial, liceal și profesional și prin perfectionarea și modernizarea învățămîntului, în consonanță cu cerințele vieții economice și social-culturale a României. În scopul de a ridica pe o treaptă și mai înaltă aceste garanții, au fost luate noi și ample măsuri consfințite în Legea educației și învățămîntului³⁰, de natură să asigure condiții tot mai bune pentru pregătirea multilaterală a cadrelor necesare tuturor domeniilor de activitate.

²² Programul directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții, adoptat la cel de-al XII-lea Congres al partidului.

²³ Potrivit planului cincinal 1976—1980 se prevede crearea a 1—1,2 milioane noi locuri de muncă; a se vedea Legea nr. 4/1976.

²⁴ Legea retribuirii după cantitatea și calitatea muncii, nr. 57/1974 (B. Of. nr. 133—134 din 1 noiembrie 1974, modificată și completată prin Legea nr. 4/1978 — B. Of. nr. 55 din 11 iulie 1978).

²⁵ Arl. 54—57 și 75 din Legea nr. 57/1974.

²⁶ În perioada 1950—1980, fondurile pentru plata pensiilor au crescut de peste 20 ori ca urmare a majorării succesive a pensiilor cit și ca efect al sporirii numărului de pensionari.

²⁷ Legea nr. 3/1977 (B. Of. nr. 82 din 6 august 1977).

²⁸ Legea nr. 4/1977 (B. Of. nr. 61 din 8 iulie 1977).

²⁹ Legea nr. 5/1977 (B. Of. nr. 61 din 8 iulie 1977).

³⁰ Legea educației și învățămîntului nr. 28/1978 (B. Of. nr. 113 din 26 decembrie 1978).

Dreptul la sănătate își găsește expresie în creșterea necontenită a fondurilor alocate de stat în domeniul sanitar, în perfecționarea sistemului de unități sanitare și a asistenței medicale. În cincinalul 1976–1980 cheltuielile pentru sănătate au crescut cu 42,8% față de cincinalul precedent, iar cheltuielile pentru asistență socială în proporție de 25,7%. Preocuparea constantă a statului în acest domeniu și-a găsit expresie și în adoptarea unei noi legi care stabilește un cadru larg de măsuri vizând asigurarea sănătății populației³¹. Statul nostru asigură întregii populații, fără nici o deosebire, apărarea și întărirea sănătății, precum și asistență medicală gratuită, în condițiile legii, alocind pentru aceasta o parte importantă din venitul național.

În cadrul drepturilor și libertăților social-politice, pe lîngă dreptul de a participa la conducerea statului și a societății, un important rol revine *dreptului la asociere*. Constituția garantează tuturor cetățenilor dreptul de a se asocia în organizații politice, sindicale, cooperatiste, de tineret, de femei, social-culturale, în uniuni de creație, asociații științifice, tehnice, sportive și alte organizații obștești (art. 25–27).

Cetățenii cei mai înaintați și mai conștienți din rîndurile muncitorilor, țăranilor, intelectualilor și ale celorlalte categorii de oameni ai muncii se unesc în Partidul Comunist Român al cărui rol ca forță politică conducătoare a societății este recunoscut de întregul nostru popor (art. 3 din Constituție). Partidul comunist a înfăptuit programul de trecere de la capitalism la socialism, a asigurat victoria deplină și definitivă a socialismului, iar, în prezent, conduce procesul făuririi societății sociale multilateral dezvoltate în patria noastră, promovînd cu consecvență interesele poporului român. Creșterea continuă a rolului conducător al partidului în societatea românească exprimă o cerință obligatorie, o legitate obiectivă de acțiune de lungă perspectivă în procesul construcției socialismului și comunismului. Partidul reprezintă nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate, centrul vital care mobilizează întregul popor la opera de dezvoltare economico-socială a țării, de perfecționare continuă a organizării politice și conducerii societății sociale, pentru apărarea intereselor fundamentale ale oamenilor muncii, a suveranității și independenței naționale a României³².

În același timp, Partidul Comunist Român a stimulat și stimulează crearea și diversificarea organismelor sociale, a formelor obștești prin care se asigură cetățenilor posibilitatea de a participa la viața politică și socială a țării. Astfel, peste 7 000 000 de oameni ai muncii sunt organizați în sindicate, peste 5 000 000 de țărani sunt organizați în cooperative agricole de producție, peste 3 000 000 de tineri fac parte din Uniunea Tineretului Comunist și Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România.

Frontul Democrației și Unității Socialiste reprezintă cel mai larg organism politic permanent, revoluționar, democratic, cu caracter reprezentativ, care constituie cadrul organizatoric de unire, sub conducerea

³¹ Legea nr. 3/1978 privind asigurarea sănătății populației (B. Of. nr. 54 din 10 iulie 1978).

³² Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, ed. cit., p. 68 și.u.

Partidului Comunist Român, a forțelor politice și sociale ale națiunii noastre socialiste, a tuturor organizațiilor de masă și obștești, pentru participarea întregului popor la înfăptuirea politiciei interne și externe a partidului și statului, la conducerea tuturor domeniilor de activitate. În Frontul Democrației și Unității Socialiste intră, sub conducerea Partidului Comunist Român, circa 35 de organizații de masă, obștești, profesionale, precum și organizații proprii ale Frontului, din care fac parte persoane individuale din rîndul nemembriilor de partid, numărind la începutul anului 1980 aproape 2 500 000 membri. Organizațiile Democrației și Unității Socialiste au un rol important în organizarea participării tuturor categoriilor de oameni ai muncii la conducerea diferitelor sectoare de activitate, a treburilor obștești atât pe plan local cât și național.

Această diversitate de forme și modalități dă expresie politiciei de dezvoltare continuă a democrației statului nostru socialist, manifestării în mod real a „pluralismului” în societatea noastră. „...nu se poate concepe socialismul — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — fără participarea largă a maselor populare, a tuturor categoriilor sociale la conducerea societății. În acest sens să putea spune că pluralismul din România prezintă o serie de aspecte care sunt cu mult superioare celor din țările cu mai multe partide”³³.

În cadrul drepturilor și libertăților social-politice constituțional garantate cetățenilor se inseră, de asemenea, libertatea cuvintului, presei, întrunirilor, mitingurilor și demonstrațiilor, libertatea conștiinței, inviolabilitatea persoanei și domiciliului, dreptul de a alege și a fi ales și.a. Dreptul de petiționare, consfințit în Constituție (art. 34), a fost extins și dezvoltat prin Legea cu privire la rezolvarea propunerilor, sesizărilor, reclamațiilor și cererilor oamenilor muncii³⁴. Noua lege dă expresie preocupării statului pentru întărirea continuă a legăturii cu masele, reprezentă o importantă formă de participare directă și efectivă a oamenilor muncii la conducerea treburilor de stat și obștești, de dezvoltare și adincire a democrației sociale.

Toate acțiunile României socialești, urmărind — fie pe plan intern, fie pe plan internațional — afirmarea plenară a personalității umane, demonstrează, cu toată țaria, promovarea consecventă aumanismului revoluționar, aflat în centrul intregii activități a partidului și statului nostru. Grija față de cetățeanul patriei noastre, pentru crearea condițiilor interne și externe în care să-și desfășoare nestingherit și plenar posibilitățile sale creative, se îmbină cu înaltul simț de răspundere pentru destinele tuturor oamenilor și se manifestă în acțiunile perseverente ale României pentru pace, destindere, dezarmare, strinsă conlucrare și înțelegere între popoare, pentru edificarea unei noi ordini mondiale, care să asigure bunăstarea și progresul tuturor națiunilor.

³³ Idem, *România pe drumul construirii societății sociale multilateral dezvoltate*, vol. 14, ed. cit., p. 539.

³⁴ Legea nr. 1/1978 cu privire la activitatea de rezolvare a propunerilor, sesizărilor, reclamațiilor și cererilor oamenilor muncii (B. Of. nr. 24, din 27 martie 1978).